

Prof. dr hab. inż. Adam Klich

Działalność zawodowa i naukowa
prof. zw. dr. hab. inż. Zygmunta Kaweckiego (1919-2003)

Zygmunt Kaweckiegi urodził się 11 kwietnia 1919 roku. Był moim nauczycielem. Jego ojcem był inżynier górniczy i hutniczy. Po maturze w 1938 roku postanowił studiować w Akademii Górniczej w Krakowie. Niestety wojna pokrzyżowała te plany. W czasie wojny wstąpił do Związku Walki Zbrojnej a następnie Armii Krajowej. Jego trud, ogromne poświęcenie i heroiczna postawa w czasie działań wojennych zasługują na oddzielną opowieść. Pod koniec 1945 r. po ujawnieniu się przed tzw. „komisją likwidacji Armii Krajowej” kontynuował studia na Akademii Górniczej w Krakowie, równocześnie pracując jako asystent w Katedrze Części Maszyn. W 1946 r. wraz z prof. Ludgerem Szklarskim organizował Laboratorium i Zakład Urządzeń Elektrycznych w Górnictwie. Kiedy zaistniała potrzeba zbadania stanu technicznego lin nośnych kolei linowych na Kasprowy Wierch w Zakopanem, prof. L. Szklarski wraz z prof. Mieczysławem Jeżewskim opracowali defektoskop do badań magnetycznych lin stalowych. Defektoskopem, wtedy jeszcze mgr inż. Zygmunt Kaweckiegi, badał przez wiele lat liny nośne kolei linowej na Kasprowy Wierch. Dzięki tym badaniom przedłużony został czas pracy trzech, z czterech badanych lin, z 12 do odpowiednio 31, 33 i 34 lat. W latach 1948-50 Z. Kaweckiegi pracował także w Głównym Instytucie Górnictwa nad przystosowaniem defektoskopii magnetycznej do badań bezpieczeństwa lin wyciągów w szybach kopalń węgla. Pierwsze międzynarodowe zetknięcie specjalistów zajmujących się badaniem elektromagnetycznym lin nastąpiło podczas I Międzynarodowego Kongresu OITAF w Rzymie. w 1957 r., w którym uczestniczyli wymienieni wyżej naukowcy. W 1959 r. Z. Kaweckiegi obronił pracę doktorską w AGH pt. „Zagadnienia teoretyczne i praktyczne związane z elektromagnetyczną defektoskopią lin stalowych”. Dalsze spotkania już dr inż. Z. Kaweckiegi odbyły się w 1961 r. podczas Kongresu OIPEEC w Turynie. W 1962 r., w Cortina d’Ampezzo porównywano metody

badania różnych światowych firm z rozwiązaniami polskimi przy udziale Z. Kaweckiego, a w Chamonix podczas II Kongresu OITAF dokonano badań pokazowych. Zygmunt Kawecki, z najbliższym współpracownikiem prof. Juliuszem Stachurskim opracowali pierwszą w literaturze światowej książkę pt. „Defektoskopia magnetyczna lin stalowych”, następnie przetłumaczoną na język rosyjski i angielski. Te podstawowe prace z zakresu badań magnetycznych lin przerodziły się w duży i ważny dział diagnostyki technicznej, który był i jest stale rozwijany nie tylko w Polsce, ale w wielu innych krajach. Wyniki prac teoretycznych profesorów: M. Jeżewskiego, L. Szklarskiego, Z. Kaweckiego, J. Stachurskiego stanowią trwały dorobek w światowej nauce i technice.

W latach 50. tych Zygmunt Kawecki pracował w powołanym w 1953 r. Zakładzie Urządzeń Szybowych AGH, wchodzącym w skład Katedry Maszyn i Urządzeń Górniczych, kierowanym przez prof. Oktawiana Popowicza. Równolegle był zatrudniony w Biurze Projektów Górniczych w Krakowie, gdzie zorganizował i kierował pracownią projektującą nowoczesne urządzenia wyciągowe dla kopalń węgla i soli. W 1955 r. przejął w AGH kierownictwo Zakładu Urządzeń Szybowych, wykonując ze swoim zespołem, do którego i ja należałem, m.in. projekt pierwszego w Europie Środkowej wyciągu wielolinowego 20-tonowego dla szybu Aleksander III Kopalni Węgla Kamiennego „Bolesław Śmiały”, a następnie kolejnych wyciągów 4-linowych dla kopalni „Wujek” i „Marcel”. Dr inż. Zygmunt Kawecki, dysponując dużym dorobkiem z zakresu projektowania nowoczesnych wyciągów szybowych, w 1961 r. habilituje się na Wydziale Górniczym AGH na podstawie pracy pt. „Zagadnienia poprawy ekonomiki transportu szybowego kopalń przez zastosowanie wyciągów jednonaczyniowych w nowym układzie”.

W latach 60. tych był dwukrotnie prodziekanem Wydziału Maszyn Górniczych i Hutniczych.

Swoje bogate doświadczenie w zakresie projektowania transportu szybowego mógł wykorzystać, konsultując projektowanie nowoczesnych szybów w budowanym wtedy nowym Zagłębiu Miedziowym w kopalniach „Lubin”, „Polkowice” i „Rudna”, a także kopalni rudy cynku „Pomorzany” w rejonie Olkusza, gdzie miał okazję wdrożyć szereg swoich udoskonaleń i wynalazków.

W 1967 r. Zygmunt Kawecki otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1974 r. tytuł naukowy profesora zwyczajnego. W 1972 r. został dyrektorem Instytutu Maszyn Górniczych, Przeróbczych i Automatyki, który powstał z trzech Katedr i Zakładu Urządzeń Szybowych. Instytutem tym kierował do 1982 r., uzyskując widoczne efekty dydaktyczne w zakresie szkolenia kadr naukowych Wydziału. Między innymi w tym czasie, w Instytucie wypromowano ok. 1200 mgr. inż. mechaników górników, 50. doktorów nauk technicznych, zrealizowano 5 habilitacji. Wszyscy pracownicy naukowo-dydaktyczni Zakładu Urządzeń Szybowych, kierowanego przez prof. Zygmunta Kaweckiego, uzyskali tytuły profesorskie: Henryk Knop, Juliusz Stachurski, Józef Hansel i ja.

Stara maksyma mówi: *„Kto myśli o dniu dzisiejszym - niech sieje żyto, kto o jutrzejszym, niech sadi jabłonie, a kto o przyszłości niech uczy i wychowuje młodzież”*.

Profesor Zygmunt Kawecki był autorem lub współautorem wielu odkrywczych i oryginalnych w skali światowej hipotez naukowych, metod badawczych nie tylko z zakresu badań magnetycznych, ale również technologii urabiania skał, nowych rozwiązań konstrukcyjnych maszyn i urządzeń górniczych itp., które są chronione

kilkudziesięcioma polskimi i zagranicznymi patentami. Dobrymi przykładami są:

- nowe metody urabiania, cięcia i rozdrabniania skał, w tym strumieniami cieczy o wysokim ciśnieniu oraz elektrohydraulicznie,
- metoda badań zmęczeniowych drutów z częstościami ultradźwiękowymi,
- pirotechniczne urządzenia hamujące naczyń wyciągowych względnie kolei linowych,
- napędy zębate jednoszynowych kolei podwieszanych w kopalniach podziemnych.

Wszystkie wyżej wymienione metody i rozwiązania techniczne były rozwijane, weryfikowane i wdrażane przez uczniów i naukowych wychowanków Profesora.

Ogółem profesor Zygmunt Kawecki jest autorem i współautorem 193 publikacji oraz 43 patentów, a także kilkuset sprawozdań z prac naukowych, badawczych, raportów, opinii, ekspertyz dla przemysłu itd. Trudno tu nie wspomnieć o udziale Profesora, jako przewodniczącego w latach 70., w różnych komitetach naukowych i komisjach zawodowych w przemyśle: Komitet Naukowy Siarkopolu, Centrum Mechanizacji Górnictwa Kopalń Węgla Kamiennego KOMAG w Gliwicach, Komitet Naukowo-Techniczny Ministerstwa Górnictwa, Komitet ds. Rozwoju Przemysłu Miedziowego itd.

W 1982 r. prof. Zygmunt Kawecki, z uwagi na zły stan zdrowia, zrezygnował z kierowania Instytutem i jako inwalida wojenny 1 grupy przeszedł na emeryturę, przekazując kierownictwo Instytutu mojej osobie. Na emeryturze prof. Kawecki nadal współpracował z AGH. Razem z profesorami: Marianem Mięśowiczem, Antonim Kleczkowskim przyczynił się do utworzenia na AGH Konwentu Seniorów, w którym w latach 1995-2001 pełnił funkcję prezesa.

Profesor Zygmunt Kawecki nadal czynnie uczestniczył w życiu naukowym Uczelni, a szczególnie Katedry Transportu Linowego AGH. Między innymi był członkiem Komitetu Naukowo-Programowego Zeszytów Naukowo-Technicznych ww. Katedry. Był także członkiem komitetów naukowych różnych konferencji, w tym V konferencji pt. „Bezpieczeństwo transportu linowego w nowym prawie polskim i Unii Europejskiej”, która odbyła się w 2002 r. Należał do Sekcji Mechanizacji Górnictwa Komitetu Górnictwa Polskiej Akademii Nauk, a także honorowym członkiem Międzynarodowej Organizacji Badania Trwałości Lin OIPEEC i innych organizacji.

Najwyższym wyrazem uznania dorobku naukowego, technicznego, dydaktycznego, organizacyjnego i postawy społecznej prof. Kaweckiego było nadanie Mu w 1993 r. przez Senat AGH zaszczytnego tytułu Doktora Honoris Causa Akademii Górniczo-Hutniczej im. St. Staszica w Krakowie. Laudację do ww. tytułu miałem zaszczyt osobiście wygłosić.

Prof. Zygmunt Kawecki posiadał wiele orderów i odznaczeń m.in. Złoty Krzyż Zasługi (1956), Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1972), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1976), Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (1982), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1996). W połowie 1999 r. Prezydent RP przyznał prof. Z. Kaweckiemu z okazji jubileuszu 80. urodzin Gwiazdę do Krzyża Komandorskiego Orderu Odrodzenia Polski. Tegoż roku Minister Gospodarki nadał Profesorowi stopień górniczy „Generalny Dyrektor Górniczy 1 stopnia”.

Profesor Zygmunt Kawecki zmarł 10 listopada 2003 r.

Na zakończenie przytoczyć warto słowa Cyryla Ratajskiego, przedwojennego działacza politycznego, pierwszego delegata na kraj Rządu Polskiego w czasie okupacji: „Szczęśliwy, kto tworzy dla potomnych, ciesząc się zaufaniem współczesnych”.